

Evenimentul zilei – 21 ianuarie 2011

Pădurea și copacii: Crimele totalitare și conștiința europeană

Negarea, persiflarea, bagatelizarea, minimalizarea crimelor totalitare, fie ele comuniste ori fasciste, sunt obscene. Acest lucru trebuie rostit apăsat, fără urmă de ambiguitate.

Una din propunerile Raportului Final al Comisiei pe care am coordonat-o a fost tocmai instituirea zilei memoriale pentru victimele comunismului, tot așa cum există, absolut necesară, o zi în memoria victimelor Holocaustului. Iată că doi foști președinți din Bulgaria au reușit să convingă autoritățile din țara vecină să facă acest lucru. Mă gândesc că poate a sosit momentul că fostul președinte Emil Constantinescu să iasă în agoră și să susțină propunerea președintelui Traian Băsescu în acest sens (e vorba de discursul din 18 decembrie 2006 când șeful statului a condamnat regimul comunist din România, pe întreg parcursul existenței sale, drept ilegal și criminal). Dl Constantinescu ar dovedi că, dincolo de animozități personale, poate vedea și pădurea, nu doar copacii...

Conștiința istorică europeană vă rămâne scindată dacă cele două orori vor fi tratate asimetric. Pentru multă lume în Europa de Est și Centrală, tocmai pentru că pare să practice dublele standarde, Vestul va rămâne în continuare culpabil de amnezie ori chiar de ipocrizie. Nu este normal să existe o competiție pentru ceea ce Michael Scammell, biograful lui Arthur Koestler, numea "imaginația morală a umanității". Acesta este sensul profund moral al Declarației de la Praga pe care unii se grăbesc ori se abțin să o blameze ori chiar să o conteste din rațiuni care îi privesc, dar pe care oamenii onești nu au de ce să le aprobe automat. Dacă vreunul dintre semnatori s-a făcut responsabil de acțiuni revizioniste ori negationiste pe tema Shoah (Holocaust), el sau ea trebuie supus oprobriului public. Inițiat în primul rând de Vaclav Havel, documentul rămâne un text de o intensă și imensă semnificație etică și politică.

"Glumele", bășcălia de doi bani, insultele, luatul peste picior și ironiile suburbane nu-și au locul când vorbim despre crime împotriva umanității. La acest teribil capitol este nevoie de empatie, care nu trebuie să fie selectivă. "Un om este egal cu un om", iată o axiomă care trebuie să ne inspire când explorăm aceste triste adevăruri. Este etic și necesar să-i citim atât pe Primo Levi cât și pe Varlam Șalamov, pe Heda Kovaly Margolius și pe Ion Ioanid, pe Oliver Lustig și pe Annie Bentoiu, pe Mihail Sebastian și pe Nadejda Mandelstam. Atrocitățile comuniste nu pot și nu trebuie uitate, tot așa cum monstruozițiile fasciste nu pot fi, nu este permis să fie negate. Ambele negationisme sunt abominabile. Cifra de 100 de milioane de victime este propusă în "Cartea Neagră a comunismului". Poți să nu fii întru totul de acord cu introducerea istoricului Stéphane Courtois, dar nu poți să nu citești cutremurat capitolele cărții, tot atâtea analize cât se poate de temeinice ale acțiunilor represiv-criminale ale regimurilor comuniste în URSS, China maoistă, Europa de Est și Centrală, Vietnam, Coreea de Nord, Cambodgia (genocid pe care nici măcar adversarii folosirii conceptului pentru crimele comuniste nu-l neagă că fiind perfect adecvat în acest caz)...

Pentru analiza crimelor în masă din URSS, de dinainte și de după trasarea nefastei "Linii Molotov-Ribbentrop" în august 1939, nu este neapărat nevoie să "Bloodlands" (deși nu cunosc

o descriere mai răscolitoare a Mării Foamete din Ucraina din 1932-1933 și a practicilor de canibalism din acea perioadă înfiorătoare). Ar fi suficientă lectura volumului "A Century of Violence în Soviet Russia" de Aleksandr Iakovlev, arhitectul perestroikăi, numit mai întâi de Gorbaciov, reconfirmat Elțan și Puțin, în fruntea Comisiei Prezidențiale pentru reabilitarea victimelor regimului comunist din URSS, apărută acum câțiva ani la Yale University Press. Ori să (re)citești "Marea Teroare" de Robert Conquest, tradusă la Humanitas în colecția "Procesul comunismului". Regretatul Iakovlev a scris prefața ediției ruse a "Cărții Negre a comunismului". A fost atacat de o manieră imundă deopotrivă de ultranaționalistii ruși (admiratori ai antisemitului țarist Konstantin Pobedonostev și ai "corifeului științei" Iosif Vissarionovici Djughashvili-Stalin) și de către comuniștii lui Ghenadi Ziuganov (admiratorii mareșalului Jukov, ai lui Stahanov și ai imperialismului rus). Tot astfel, există de-acum o literatură copleșitoare privind crimele în masă, represiunile și samavolnicile soldate cu atâtea sute de mii de victime în România (dintre care unele chiar în decembrie 1989 și în iunie 1990).

Amânarea măsurilor ce rezultă din Raportul Final (sintezate în concluziile și recomandările din acest document, dintre care o parte au fost asumate în discursul din 18 decembrie) nu este justificată. Argumentul că suntem în plină criză nu mi se pare valid. Bulgaria trece și ea prin criză, iar instituirea zilelor memoriale (una pentru victimele totalitarismului fascist și comunist, în spiritul Declarației de la Praga, alta pentru victimele dictaturii comuniste) nu presupune costuri financiare. Nimeni nu așteaptă de la PSD, Ion Iliescu și Victor Ponta să se entuziasmeze în raport cu asumarea trecutului traumatic. Dar alte formațiuni și alți lideri poate că se vor hotărî, inspirați și din exemplul bulgar, să susțină continuarea decomunizării pe linia legislației, a pedagogiei memoriei și a reparațiilor pentru victime. Cred că traducerea în realitate legală a propunerilor IICCMER legate de zilele comemorative pentru victimele totalitarismelor din veacul trecut trebuie să fie susținute de toți cei care respectă adevărul, demnitatea, justiția.

<http://www.evz.ro/detalii/stiri/padurea-si-copacii-crimele-totalitare-si-constiinta-europeana-918828.html>